

Széplaki Erzsébet

Érdemes tankönyvíró

Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok

5. évfolyam

MEGOLDÓKULCS

Műszaki Könyvkiadó

Előszó helyett

Kedves Kolléganő! Kedves Kolléga!

Remélem, nem veszed tolakodásnak, hogy nemcsak e levelemben, hanem a *Megoldókulcs* egészében a tegező formát használom. Egyrészt pedagógusok között ez már csak így szokás, másrészt lehet, hogy személyesen is ismerjük egymást. A Műszaki Könyvkiadó támogatásával ugyanis az elmúlt években találkozhattunk valamelyik általam tartott szakmai rendezvényen, módszertani előadáson vagy foglalkozáson.

A magyartanárdíjas érdemes tankönyvíróként évtizedek óta igyekszem megosztani az érdeklődőkkel ismereteimet, gyakorlati, módszertani tapasztalataimat. Tanítóként és magyartanárként mindent megtettem és napjainkban is megteszek azért, hogy megoldásokat javasoljak tanítóknak és tanároknak az alsó és felső tagozat közötti átmenet problémáira. Ezért örültem annyira, hogy a Műszaki Könyvkiadó felkért egy *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok*-sorozat megírására, amely egyes kötetei 3. évfolyamtól a 8. évfolyamig fejlesztik a tanulók szövegalkotó és kommunikációs képességét, sőt nyelvi illemét is. Minden évfolyam taneszközehez *Megoldókulcsot* is készítek. Nem azért, mert esetleg te nem tudnád megoldani a feladatokat, hanem azért, hogy megkönnyítsem a tanórára való felkészülésedet.

A 3. és 4. évfolyam megjelenését követően napvilágot látott az 5. évfolyamosoknak írt *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok* kötete is. E taneszköz feladatainak megoldását olvashatod ebben a kiadványban. Elkészítésekor elsősorban a gyakorlati használhatóságot tartottam szem előtt. Minden esetben – amikor szükségesnek tartottam – nemcsak a feladatok ellenőrzésére vonatkozó **megjegyzéseimet** tettem közzé, hanem a **módszertani javaslataimat** is. Számtalanszor hivatkoztam *A szövegalkotás tanításának módszerei, 3–8. évfolyam I. és II. kötetére*, amelyek 20% kedvezménnyel rendelhetők meg a Műszaki Könyvkiadó webáruházában <https://konyvbagoly.hu/>.

A három kötet általános felépítése a következő:

- Az elsajátítandó alapfogalmak
- Szóbeli szövegalkotás az írásbeli szövegalkotás előkészítéséhez
- Az adott fogalmazásműfaj tanításának algoritmusai
- Az adott fogalmazásműfaj szövegalkotási algoritmusai

Az 1. kötet témái (MK-1903)

- A szöveg és a szövegalkotási műveletek
- A mesealkotás tanításának módszerei
- Az elbeszélésalkotás tanításának módszerei

A 2. kötet témái (MK-1904)

- A leírás tanításának módszerei
- A jellemzés tanításának módszerei
- A levélírás tanításának módszerei
- A kevert szövegek tanításának módszerei

A 3. kötet témái (MK-1905)

- A modern kommunikációs műfajok (sms, e-mail, blog, önéletrajz stb.)
- A sajtóműfajok (hír, tudósítás, interjú, riport stb.) tanításának módszerei

Évek óta működtetek egy e-mailes levelezőlistát, ahonnan a mindennapi tanítási gyakorlatban hasznosítható anyagokat küldök a kollégáknak. Ha te is szeretnél csatlakozni a többeszes táborukhoz, kérlek, jelezd nekem, **kizárólag** az e-mail-címemre: csopike9@gmail.com.

A pedagógiai, tanítói munkádhoz jó egészséget, sok sikert kívánok!
Kollegiális tisztelettel és szeretettel üdvözöllek:

Budapest, 2024

Széplaki Erzsébet, Csöpi

Visszatekintő

A szavak

4./1. tan, év, nyit, nyitó, tó, név, vén, vény, itató, itt, itat, itató, van, tavi, vita, tót
 Megjegyzés: Elképzelhető, hogy a tanulók más szót is találnak még.

4./2. telefon, rádió tévé, internet

4./3.

	slattyog	eszik	kering	nyerít	suttog	alszik	lendül	
	oson	fecseg	mereszt	elrepül	repdes	toporog	másol	
	csordogál	lépeget	gyűjt	vezet	loczog	vánszorog	elszáll	
	kérdez	penderít	kullog	dudál	lófrál	hallgat	kószál	
	szólongat	csendül	perdül	surran	megér	szállít	ugrik	

4./4.

F	E	L	H	Í	V	Á	S	Ő
O	S	C	Í	M	Í	Y	N	X
T	K	Ó	R	A	J	Z	D	L
Ó	R	Ő	M	Á	L	K	E	R
H	I	R	D	E	T	É	S	Ú
S	Á	T	Í	S	Ó	D	U	T

felhívás, hirdetés, tudósítás, fotó, reklám, hír, rajz, cím

A szavakból mondat

5./1. A rejtvény várható meghatározásai:

1. A fogalmazás része.
2. A kérdést követi.
3. Az egyik oldal.
4. Beljebb kezdés.
5. Levelet kézbesít.
6. Egy ..., mint száz.
7. Elektronikus levél.
8. A közlendő lényege.
9. Az egész ellentéte.
10. Mesét mond.

1.	B	E	F	E	J	E	Z	É	S
2.	V	Á	L	A	S	Z			
3.	B	A	L						
4.	B	E	K	E	Z	D	É	S	
5.	P	O	S	T	Á	S			
6.	S	Z	Ó						
7.	Í	M	É	L					
8.	T	A	R	T	A	L	O	M	
9.	R	É	S	Z					
10.	M	E	S	É	L				

Visszatekintő

- 5./2. Többet ésszel, mint erővel.
Ajándék lónak ne nézd a fogát!
Az írást nem nyalja le a kutya.
A szó elszáll, az írás megmarad.
Ki mint vet, úgy arat.
- 5./3. Nyeli, mint kacsza a nokedlit.
Bolhából elefántot csinál.
Itatja az egereket.
Él, mint hal a vízben
- 5./4. *Várható mondatok:* Megyünk vasárnap kirándulni? Vasárnap megyünk kirándulni? Kirándulni megyünk vasárnap?
Bárcsak elmennénk vasárnap kirándulni! Bárcsak vasárnap elmennénk kirándulni! Bárcsak vasárnap mennénk el kirándulni!
De jó, megyünk vasárnap kirándulni! De jó, vasárnap megyünk kirándulni! De jó, kirándulni megyünk vasárnap!
Menjünk vasárnap kirándulni! Menjünk kirándulni vasárnap! Vasárnap kirándulni menjünk! Vasárnap menjünk kirándulni!
- Javaslat:* Hasznos, ha ellenőrzéskor kitérsz a tanítványaiddal arra, hogy a mondatok szórendje hogyan módosítja a mondat jelentését.

Mondatokból szöveg

- 6./1. *Bekarikázandó:* A második bekezdésben található a szöveg.
Várható indoklás: A második azért szöveg, mert egy témáról, a tanévnyitóról szól, és a mondatok kapcsolódnak egymáshoz.
- 6./2. **A kalandparkban** vagy **Kalandparki kaland** vagy **Mi történt tegnap délután?**
4. Gólyalábon járkáltam, csúsztam, kapaszkodtam, kötélben mentem. 8. Anyával megígértettük, hogy máskor is eljövünk ide. 5. Mindenütt egy biztonsági kötél vigyázott a testi épségünkre. 2. Először egy gyakorló pályán kellett végigmennünk, hogy szokjuk a helyet. 3. Zoé, mivel még kicsi, a Méhecske pályán próbálkozhatott, én viszont már a Darázs pályán ügyeskedhettem. 7. Sajnos egy-kettőre eljött a záróra. 6. Anyukám felváltva dicsért bennünket, de láttam, hogy izgul értünk.
1. Tegnap délután anyával és az unokatestvéremmel, Zoéval elmentünk a kalandparkba.
- a Csenge a kalandparkban az anyukájával és Zoéval.
b Saját élményt, megfigyelést, emlékezést.
c A várható címek a szöveg fölött találhatóak.
d és e A megoldás a szövegben található.
- Javaslat:* A témát és a szöveg variánsát egy másik feladattípusban *A szövegalkotás tanításának módszerei I.* kötetének a 43–44. oldalán találod.

Az elbeszélés

Elbeszélünk szóban és írásban

7./1.

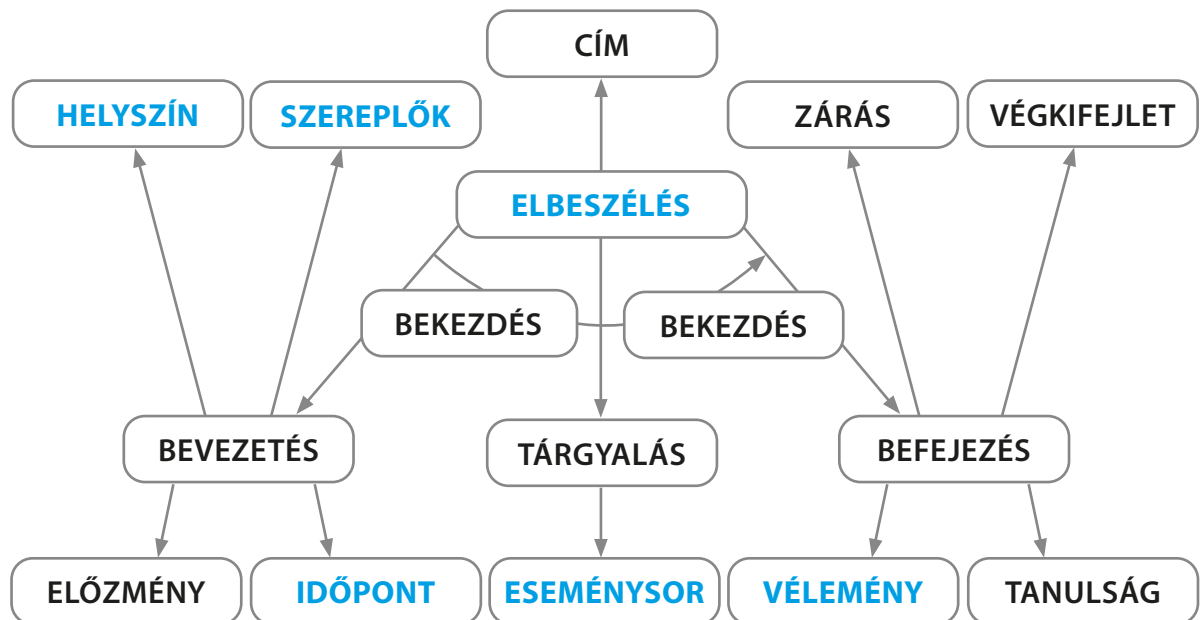
A bodzaszörp

Idén nyáron megtanultam bodzaszörpöt készíteni Surányban, ahol a nagyszüleim laknak. A környékükön rengeteg a bodzabokor. Egyik délután nagypapámmal elmentünk, hogy beszerezzük a szörphöz a hozzávalókat: a citromot, a cukrot és a legfontosabbat, a bodzát. Egy egész kosárral szedtünk a település szélén. Először cukoroldatot készítettünk, és megvártuk, hogy kihűljön. Aztán beletettük a bodzavirágokat és a citromot. Sajnos egy hétig kell áznia, és csak utána lehet inni belőle. Amikor elkészült a szörp, bepalackoztuk, és meg is kóstoltuk. Szerintem nagyon finom lett. Jövőre is szeretnék bodzaszörpöt készíteni nagyiékkal.

a Egyéni megoldás. Önálló szóbeli szövegalkotás.

b Várható cím: Hogyan készítettem bodzaszörpöt?

c és d

e Egyéni megoldás indoklással.

8./2.

a Egyéni megoldás.

b Várható vázlat:

- I. Mesés és megvalósítható álmok
- II. Franciaországi utazás
- III. Út a megvalósításhoz

c Az elbeszélés bevezetésének újraolvasása.

d Az elbeszélés megírásának az okát írja le. Megfogalmazza a témát.

Az elbeszélés

8./3. A bevezetések elolvasása.

a Az őszi iskolai papírgyűjtés.

b visszakövetkeztetés az előzményekre C előzmény közlése A
az események közepébe vágva (in medias res) [in mediasz res] B

Javaslat: A feladat egy másik variációjáta *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 119–120. oldalán találod.

9./4. *Várható befejezések:* A) Nagyon boldogok voltunk, amikor megtudtuk, hogy a mi osztályunk lett az első.

B) Megérte a sok fáradozást, mert megnyertük a papírgyűjtést.

C) Reméljük, a következő tanévben is megőrizzük az első helyünket a papírgyűjtésben.

9./5. Könnyű Katát táncba vinni – mondta anyukám. III.

Egy nyugodt vasárnap délután történt. I.

Kár volt azt mondanom. Megbántottam a húgomat. II.

Így tanultam meg eFoilozni [ifojl]. III.

– Szeretném, ha figyelnél rám! – szólt rám a barátnőm.

– Csupa fül vagyok. II.

9./6. A fogalmazások elolvasása.

a

A tanár néink az egyik napon szövegalkotási versenyt hirdetett. Az osztályunkból mindenki jelentkezett.

~~A futóversenyen is mindenki indult.~~ Leírom a szabályokat, amelyek szerint írunk kellett. Az első szabály az volt, hogy hármas tagolású legyen a fogalmazás, ~~azaz legyen bevezetése, tárgyalása és befejezése.~~ A második, hogy szerepeljen benne párbeszéd. A harmadik követelmény, hogy utazásról szóljon. Egy hét alatt kellett elkészítenünk. ~~Az egy hét alatt sok filmet megnéztem a televízióban.~~

Nagyon vártam az eredményhirdetést. Nem értem el helyezést, ezért nem kaptam ötöst, de osztályfőnöki dicséretet igen, mert indultam. ~~Tavaly is volt egy osztályfőnöki dicséretem.~~

b

A tanár néink az egyik napon szövegalkotási versenyt hirdetett. A többiekhez hasonlóan én is jelentkeztem.

Az előírásnak megfelelően mindannyian megírtuk az utazásról szóló fogalmazást hármas tagolással. Párbeszéd is szerepelt benne. Nagyon izgatottan vártam az eredményhirdetést. Úgy éreztem, jó szöveget alkottam.

Elismeréseket kaptam.

Osztályfőnöki dicséretet kaptam a versenyen való indulásért, egy ötöst pedig azért, mert I. (II., III.) helyezett lettem.

Javaslat: A feladat egy másik variációja *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 106–107. oldalán találod.

Az elbeszélés

- 10./7.** 1. *variáció, a hallgató az anyuka:* Képzeld anya, ma nagyon jó napom volt a suliban! Elmaradt a töri felmérés. Az óra elején az igazgató néni és a védő néni bejött a terembe, hogy egészségügyi vizsgálatra kell mennünk. Tanár bá' elég mérgesen nézett, mi viszont megkönnyebbültünk. Na jó, én is, mert így még lesz időm készülni.
2. *variáció, a hallgató a barát:* Figyu! Baromi jó napom volt ma. Elmaradt a töri dogairás. Alighogy becsöngettek, bejött a diri néni meg a védőné, hogy valami egészségügyi vizsgálatra kell mennünk. Alig bírtuk visszafogni magunkat, nehogy felordítsunk. Ha láttad volna Napóleont, teljesen megnyúlt a képe, de a főnöknőjének mégsem mondhatott nemet. Úgyhogy lemasíroztunk a dokiszobába.
3. *variáció, a hallgató a szomszéd néni:* Csókolom, Gizi néni! Nagyon jó a frizurája! Igen, nagyon jó ma a kedvem! Tessék elképzelni, elmaradt a történelem dolgozatunk, mert orvosi vizsgálatra kellett mennünk. Ezt most megúsztam, de ma délután még átnézem a leckéket. Legközelebb nem lesz ilyen szerencsém! Gizi néninek is ilyen jó napot kívánok!
- Javaslat:* A feladat egy másik variációja *A szövegalkotás tanításának módszerei I.* kötetének a 96–97. oldalán találsz.
- Megjegyzés:* A köszönés és a frizura megdicsérese után a szomszéd néni valószínűleg megkérdezte a kommunikációs partnerét (a tanulót), hogy miért van olyan jó kedve.

- 10./8.** A fogalmazás elolvasása, a tárgyalásának megfigyelése.

- a** *Várható vázlat:*
- I. Aggteleki séta a föld alatt
  - II. 1. Sok érdekesség a barlangról
  2. Az Oszlopok csarnoka
  3. Zenehallgatás a Hangversenyteremben
  - III. Hogy elrepült az idő!
- b** A helyszínek megváltozása alapján.

- 10./9.** Egyéni megoldás.

Javaslat: A feladat meghatározásakor kiemelten értelmezzétek az egyes utasításokat! Hagyj időt a tanulók számára a témán való gondolkodásra! Ellenőrzéskor a címeznél az értékelési szempont az legyen, hogy mennyire figyelemfelkeltő, a vázlatoknál pedig az, hogy mennyire utal a majdani fogalmazás tartalmára és tagolására.

Az elbeszélés

Párbeszéd az elbeszélésben

11./1. a Boka Pásztorral.

b Boka = _____ Pásztor = _____

– A hadüzenetet elfogadjuk. Valamire nézve azonban meg kell állapodnunk. Én nem akarom, hogy ebből verekedés legyen.

– Mi sem akarjuk – szolt komoran Pásztor, és ahogy szokta, mellének szegte a fejét.

– Én azt akarom – folytatta Boka –, hogy mindössze háromféle harcolási mód legyen. Homokbombák, szabályszerű birkózás és lándzsavívás. Tudjátok jól a szabályokat, ugye?

– Igen.

c *Várható válasz:* Jelzi a szereplő megszólalását. Tudatja a szereplő lelkiállapotát, hangulatát, ismerteti a gesztusait, mimikáját.

d

• Ha egy szereplő megszólal, mondanivalóját új sorba írjuk, és gondolatjelet teszünk elé, utána viszont nem.

– A hadüzenetet elfogadjuk. Valamire nézve azonban meg kell állapodnunk. Én nem akarom, hogy ebből verekedés legyen.

• A párbeszédet bevezető első mondat után kettőspontot teszünk.
Kissé reszketett a hangja, mikor felelt:

• Ha az elbeszélő magyarázó mondata követi a szereplő szavait, akkor a szereplő szavait gondolatjelpár fogja közre, és a szereplő gondolata után a pontot nem, de a kérdő- és a felkiáltójelet ki kell tenni. Az elbeszélő magyarázó mondatát kisbetűvel kezdjük.

– Mi sem akarjuk – szolt komoran Pásztor, és ahogy szokta, mellének szegte a fejét.

• Ha az elbeszélő mondata a szereplő szavai közé van iktatva, a megszakítás után újabb gondolatjel következik.

– Én azt akarom – folytatta Boka –, hogy mindössze háromféle harcolási mód legyen.

Megjegyzés: Az utolsó példánál nem kell az egész szövegrészt lemásolni, elég az első mondatot.

12./2. *A párbeszéd várható átalakítása elbeszélő mondatokká:*

Csongor megkérdezte a nagyapáját, hogy miért nem vitette el a zöldhulladékos kukásautóval a sok összegereblyézett falevelet. **Csenge szerint is nagyon ronda a nagy levélkupa a szép kertben. A papájuk elárulta nekik, hogy az egy süngarázs. Az ikrek nagy ámulására elmesélte, hogy a téli álmra készülő sün nemcsak rengeteget eszik, hanem levelekből és gallyakból álló meleg vackot is keres. A levélhalom, az apró ágakkal éppen jó lesz egy süninek. Az unokák nagyon szerették volna megnézni, hogy beparolt-e már egy süni a garázsába. Papa azonban hallani sem akart róla, hogy aludjon nyugodtan a kis állat.**

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

Az elbeszélés

12./3. Hibás párbeszéd javítása.

a

- Mit csináljunk délután? – kérdezte Csongor.
- Játsszunk valamit a számítógépen! – felelte Zsombor.

háborodott fel

- Már megint? – kérdezte Csongor.

vonogatta a vállát

- Nekem ez jutott az eszembe – felelte Zsombor.

vetette fel

- Mi lenne, ha elmennénk focizni? – kérdezte Csongor.

bólintott rá

- Benne vagyok – felelte Zsombor.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

b

kíváncsi

- Tényleg találkoztál már híres íróval? – érdeklődött a megszeppent kislány a nővérétől.

válaszolt szűkszavúan

- Igen – fecsegett egyfolytában a nagylány.

kislány csak ámuldozott.

- Hol futottál vele össze? – a kislány szóhoz sem jutott ámulatában.

felelte

- Egy író-olvasó találkozón – kiabálta szerényen a nővér.

faggatta

- Beszélte is vele? – értetlenkedett a kicsi.

lány kurtán így válaszolt

A lányból csak úgy ömlött a szó:

- Aha.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

c

- Nekem nagyon tetszett *A kis herceg* című regény – mondta Csenge.

bizonygatta

- Én is feltétlenül el fogom olvasni – mondta Dorottya.

örvendezett

- Olyan jó, hogy te is szeretsz olvasni! – mondta Csenge.

erősítette meg

- Persze, hogy szeretek – mondta Dorottya.

jelentette ki

- Ezért is vagyunk olyan jó barátnők – mondta Csenge.

javasolta

- Ha én is elolvastam *A kis herceget*, majd beszélgetünk róla – mondta Dorottya.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

Az elbeszélés

13./4. a Nem tudjuk, hogy milyen tárgyról, dologról beszélgetnek, mert nem vagyunk velük.

b, c és d

Várható elbeszélő mondatok:

– Ide süss! Ezt nézd meg! – **mutatott Évi a kirakatban lévő egyik cipőre.**

– Juj, de jó! Erre gondolsz, itt, a sarokban? – **mutatott a barátnője az egyik lábbelire.**

– Á, dehogy! A mellette lévőre! – **helyesbített a lány.**

– Ó, azt ne! Szerintem az jobb, amit én mutattam – **győzködte Ágica.**

– Mindegy. Én ezt választom – **közölte elszántan Évi.**

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

Alkoss párbeszédet!

14./1. A párbeszéd mondatainak sorrendbe állítása.

– Hát ez furcsa... **5.**

– Hogyan?! – kiáltott föl. – Az égből pottyantál le? **3.**

– Igen – feleltem szerényen. **4.**

– Ez nem szösz. Ez repül. Repülőgép. Az én repülőgépem. **2.**

– Szóval te is az égből jöttél? – tette hozzá. – Melyik bolygóról való vagy? **6.**

Így mikor először látta meg a repülőmet (nem rajzolómat: repülőgépet rajzolni az én számomra túl fogas feladat volna), azt kérdezte:

– Hát ez meg mi a szösz? **1.**

a és b

Így mikor először látta meg a repülőmet (nem rajzolómat: repülőgépet rajzolni az én számomra túl fogas feladat volna), azt kérdezte:

– Hát ez meg mi a szösz?

– Ez nem szösz. Ez repül. Repülőgép. Az én repülőgépem.

– Hogyan?! – kiáltott föl. – Az égből pottyantál le?

– Igen – feleltem szerényen.

– Hát ez furcsa...

– Szóval te is az égből jöttél? – tette hozzá. – Melyik bolygóról való vagy?

Megjegyzés: A jó tanács szerves része a feladatnak.

15./2. Várható párbeszéd:

– **Szervusz, kisfiú!** – köszönt rá Gergőre egy ismeretlen néni az utcán.

– **Kezét csókolom!** – fogadta udvariasan a fiú.

– **Légy szíves, mutasd meg, hol van a posta!** – kérte az asszony.

– **Hirtelen nem is tudom** – mondta a fejét vakarva, majd egyszer csak felvidult az arca, és így folytatta. – **Tessék egyenesen menni, utána forduljon balra!**

– **Nagyon köszönöm a segítségedet** – hálálkodott mosolyogva a nő.

– **Örülök, hogy segíthettem** – mondta barátságosan, és kedves szavakkal így búcsúzott el a nénitől. – **További szép napot kívánok!**

– **Én is minden jót kívánok neked!**

Megjegyzés: Más beszédhelyzet, ebből adódóan más megoldás is elfogadható.

Az elbeszélés

15./3. A beszédhelyzeteket ábrázoló rajzok megfigyelése.

- a A legjobban tetsző beszédhelyzetet ábrázoló rajz bejelölése.
- b A szereplők elnevezése. Egyéni megoldás.
- c A párbeszéd leírása az elbeszélő mondataival. Egyéni megoldás.

Várható párbeszéd az 1. rajzhoz:

- Olyan jó lenne, ha tollasoznánk egyet. Most a szél sem fúj – javasolta Zsombor a barátjának a játszótér szélén.
- Én jobbat gondoltam ki. Szerintem focizzunk egy jót! – rukkolt elő az ötletével Oszkár.
- Ez most komoly? Ketten focizzunk? – csodálkozott Zsombor.
- Egy csomó srác lézeng itt. Hívjuk őket is! – tanácsolta a focikedvelő fiú.

Várható párbeszéd a 2. rajzhoz:

- Mi történt ma a suliban? – érdeklődött Orsi.
- Nem látod rajtam? Nagyon jó napom volt! – nevetett Ildi.
- Képzeld, nekem is! Ötös lett a nyelvtandogám! – Örvendezett Orsi a barátnőjének.

Várható párbeszéd a 3. rajzhoz:

- Jó napot kívánok, Pista bácsi! Csomagja érkezett – szólt a postás.
- Jó napot kívánok, kedves postás úr! Már nagyon vártam. Kell fizetnem valamit? – érdeklődött az öreg bácsi a postástól.
- Semmit. A feladó intézte a díjat – nyugtatta meg a kézbesítő a címzettet. – Viszontlátásra!
- Köszönöm. Viszontlátásra!

Megjegyzés: Minden beszédhelyzethez más megoldás is alkotható.

Tündérmesés szövegalkotási gyakorlatok

16./1. A meserészlet elolvasása.

Várható átalakítás: Árgyélus megkapta a tizenharmadik hollónak a lábát, így elkapta a tolvajt. Ekkor vette észre, hogy egy gyönyörű szép lány fekszik a karjaiban. A királyfi megkérdezte, hogy ki ő, és közölte vele, soha többé nem engedi el. A lány elárulta, hogy ő Tündérszép Ilona. Mulatságból lopja el a lánypajtásaival a sok aranyalmát, de bevallotta azt is, hogy beleszeretett Árgyélusba.

Javaslat: Az átalakítás egy másik variációját *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 72. oldalán találod.

16./2. A *Tündérszép Ilona és Árgyélus* című mese egyik részletének átalakítása párbeszéddé.

Várható párbeszéd: – Drága fiam! Jól gondold meg! A kiszemelt királylány nemcsak gazdag nagyon szép is.

– Édes atyám! Olyan szép nem lehet, mint Tündérszép Ilona! Nála szebb lány nem létezik a világon.

– Édes egy fiam, hát nem gondolsz szegény öreg apádra? Azt se tudod, hol keresd azt a szépséges leányt?

– Ha kell, az egész világot bejárom érte!

Javaslat: A párbeszéd egy hosszabb változatát *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 72–73. oldalán találod.

17./3. A meserészlet elolvasása.

a Egyszer egy kis házhoz jutott, a házban egy vén anyóra talált. Illendően köszöntötte.

A vén anyó széken ült, csodálkozva kérdezte Árgyélust:

– Hol jársz erre, ahol a madár se jár?

– Öreganyám – mondta Árgyélus –, nem tudná nekem megmondani, merre lakik Tündérszép Ilona?

– Nem biz én, édes fiam, de talán hazajön az uram, a Nap, az mindenüvé odasüt, az talán meg tudja mondani. De bújj el, mert ha meglát, felfal!

b *Várható párbeszéd:*

– Adjon Isten öreganyám!

– Neked is fiam! Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál.

Javaslat: A feladat egy hosszabb változatát *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 55. oldalán találod.

17./4. A mesei fordulatok felolvasása helyes hangsúllyal és hanglejtéssel.

Javaslat: A mesei fordulatokkal kapcsolatos részfeladat *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 57. oldalán található.

17./5. *Várható kiegészítés:* Hol volt, hol nem volt, még **az Óperenciás-tengeren is túl, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy öreg király.**

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

- 17./6. *Várható tündérmesei befejezés:* Hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak, folyt a bor és a jókedv Hencidától Boncidáig.

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

- 17./7. A legkisebb fiú megéhezett a hosszú úton, leült egy fa alá. Éppen arra jött egy sánta róka. A *legény* kibontotta a tarisznyáját, és elkezdett falatozni belőle.

Javaslat: A feladat egy hosszabb változatát *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetének* a 55. oldalán találod.

- 18./8. a Ne használd az ilyen szót tulajdonságok jelölésére!

b *Várható szóbeli szöveg:* A királylány bánatában elbujdosott. Betévedt egy *sűrű, sötét* erdőbe. Evett *finom, ízletes* gyümölcsöket. Éppen arra tévedt egy *magas, széles vállú, jólépű* királyfi. Elkezdte faggatni a lányt...

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

- 18./9. Dobókockák kétszeri dobásával szavak kiválasztása a táblázatból.

a A kiválasztott szavak kiszínezése a táblázatban.

b Rövid tündérmese alkotása szóban a dobókockákkal kiválasztott szavakkal csoportmunkában.

- 18./10.

1. Mese a zöld disznóról.	A) Ennek meg kell lennie, akár akarod, akár nem.
2. Mese habbal.	B) Szó sem lehet róla.
3. Mese, mese, meskete, tehén segge fekete.	C) Pusztán szép szavakkal akar kifizetni valakit.
4. Nincs mese!	D) Nem igaz az!
5. Olyan nincs még a mesében sem.	E) Olyan mese, aminek se füle, se farka.
6. Mesét ad a kolbászáért.	F) Egy szó sem igaz az egészből.
7. Mesebeszéd, pipafüst.	G) Egy szót sem hiszek el a dologból.

1. D)   2. G)   3. E)   4. A)   5. B)   6. C)   7. F)

- 19./11. A tündérmesék sablonjának megismerése.

Megjegyzés: A tündérmesék tartalmának összetettsége miatt tartom fontosnak, hogy megismertessük a gyerekeket a tündérmesék sablonjával. Ez olyan útmutató lehet számukra, amely megkönnyíti a fantáziájuk által teremtett mesevilág egy-egy történetének rögzítését és közreadását.

Legyél tündérmeseíró!

Javaslat: *A szövegalkotás tanításának módszerei I. kötetében* külön foglalkozom tündérmeseírás szövegalkotási algoritmusával a 84–90. oldalon.

A tündérmese alkotására mindenképpen két tanítási órát szánj! Ha meg tudod oldani, egy tanítási napon lehetőleg két, egymást követő magyaráróan.

Mesék világa

20./1. A téma kiválasztása egyénileg.

Megjegyzés: Közösen értelmezték a jó tanácsként leírtakat, amelyek szerves részei a feladatnak!

20./2. Anyaggyűjtés.

Megjegyzés: Az anyaggyűjtés során idézték fel a tanulókkal a jellegzetes tündérmesei fordulatokat, a mesekezdések és -befejezéseket.

a A tündérmese főhősének a kiválasztása megadott szereplők – királyfi, királylány, vándorlegény – vagy saját ötlet alapján.

b A főhős elnevezése.

Megjegyzés: A munkafüzetben arra ösztönzöm a tanulókat, hogy a főhősre jellemző nevet, esetleg beszélő nevet válasszanak. Ezekre példát találhatnak a közismert mesékben is, például *Szélike királykisasszony*, *Tündérszép Ilona*, *Erős János*, *Bors Péter*, *Borsszem Jankó*.

Megjegyzés: A mesékben általában egy fiú, egy legény, egy királyfi a főhős, aki valakit, legtöbbször a királylányt menti meg. Egy lány is lehet főhős vagy azért, mert őt éri valamilyen veszteség, vagy azért, mert ő ment meg valakit.

c A veszteség megnevezése, ami miatt a főhősnek útra kell kelnie. Egyéni megoldás.

d A főhős segítőjének a kiválasztása megadott szereplők közül – sánta róka, táltos, tündér – vagy saját ötlet alapján.

e A varázstárgy kiválasztása megadott tárgyak közül – hétmérföldes csizma, láthatatlanná tevő kalap, vágyat teljesítő köpeny – vagy saját ötlet alapján.

Megjegyzés: Ezt a feladatot ki is hagyhatja a tanuló, ha ő a meséjébe nem tervez varázstárgyat.

f A főhős ellenségének a kiválasztása megadott szereplők közül – boszorkány, háromfejű sárkány, óriás – vagy saját ötlet alapján.

21./3. Címadás.

Megjegyzés: A legtöbb tündérmese címe megegyezik a főhős vagy főhősök nevével, például *Fehérlófia*, *Tündérszép Ilona és Árgyélus*, *Rózsa és Ibolya*, *Mezőszárnyasi*, *Szélike királykisasszony*, *Táltos Jankó*, *Erős János*, ezért bátoríthatod a gyerekeket, hogy a főhősük neve szerepeljen a tündérmeséjük címében.

21./4. Vázlatkészítés.

Megjegyzés: 3. évfolyamon már alkottak állatmesét a tanulók – *Szövegalkotást fejlesztő gyakorlatok 3. évfolyam* 35. oldal 4. feladat –, de nem készítettek hozzá előzetesen vázlatot. Ennek az volt az oka, hogy a vázlat ne kösse meg a szárnyaló fantáziájukat.

Tapasztalataim szerint az ötödikesek által alkotott tündérmesék többnyire valamilyen olvasmányélményen alapuló fantáziafogalmazások. A cselekmény összetettsége miatt azonban szerencsésnek tartom, hogy vázlatkészítés előzze meg a szövegalkotást. Ráadásul már a tárgyalás tagolásában is jártasságot szereztek a tanulók.

- 21./5.** A cím és a vázlat megbeszélése társsal.
Megjegyzés: A véleménynyilvánításhoz kérdéseket is kapnak a tanulók. Bátorítsd őket, hogy más iránt is érdeklődjenek a cím és a vázlat kapcsán!
- 21./6.** A tündérmese történetének végiggondolása a cím és a vázlat alapján.
Javaslat: Kérd meg a tanítványaidat, hogy legyen teljes csend a tanteremben, hogy gondolatban mindenki nyugodtan végiggondolhassa a tündérmeséje történetét! Erre az elmélyülésre szükség van a sikeres szövegalkotáshoz. Ezért választottam a munkafüzet mottójául is Matt Haig megállapítását: [...] *amikor írsz, akkor tulajdonképpen a fejedben futó történetet olvasod, aztán egyszerűen lejegyzed.*
- 21./7.**
Javaslat: A feladat elvégzése előtt beszélj meg a tanítványaiddal, hogy eldönthetik, szóban vagy írásban szeretnék megalkotni a tündérmeséjüket. Mindkét esetben segítségükre lesz a vázlatuk.
Gyakorlatból tudom, hogy ebben az esetben az írásbeli mesealkotásra külön motiválnom kellett a tanítványaimat, hiszen az írásbeli szövegalkotás összetettebb és időigényesebb feladat. Többeknél eredményre vezetett az ötös érdemjeggyel való motiválás.
- a** A tündérmese elmesélése társnak, szülő(k)nek, testér(ek)nek.
Megjegyzés: Nagyon fontosnak tartom, hogy a szóbeli mesealkotásnak is legyen „értelme” a tanuló számára, azaz valakinek el tudja mesélni.
- b** A tanuló által elmondott mese értékelése társ, szülő(k), testér által.
Megjegyzés: A tanuló számára, mint mindenki más számára, nagyon fontos a munkájának – jelen esetben a mesealkotásának – az értékelése. Ha ez elmarad, feleslegesnek érezheti a befektetett energiáját. Ha megtörténik a mese közreadása, akkor fejlődik a tanuló felelősségtudata és motiválttá válik az elkövetkező szövegalkotási feladatokhoz.
- 22./8.**
Javaslat: Valójában ez a feladat a tündérmese írásbeli megalkotását kéri. A piszkozatírás algoritmusának az elsajátítását is lehet gyakorolni.
- a** A piszkozat megfogalmazása külön lap(ok)ra.
Javaslat: Csak minden második sorba írjon a tanuló, hogy legyen hely a javításhoz.
Megjegyzés: Ne adj a tanulóknak terjedelmi határt a tündérmese alkotásakor, mint ahogyan az az állatmese, az elbeszélés és a leírás alkotásakor megszokott volt! Külön hívd fel a figyelmüket arra, csak minden második sorba írjanak, hogy tudjanak hova javítani!
- b** A tündérmese piszkozatának felolvasása társnak.
Javaslat: Javasold a tanulóknak, hogy először az egész szöveget olvassák fel a társuknak, hogy hallja egyben a történetet!
Utána érdemes részenként – bevezetés, tárgyalás részei, befejezés – felolvasni és az egyes részek előtt feltenni a kérdéseket.

Milyennek tartod a mese-kezdésemet? Változtassak rajta?

A bevezetés felolvasása.

Világos a történetem? Hol kellene pontosabban fogalmaznom?

A tárgyalás felolvasása.

Érthetőek a mondataim? Kapcsolódnak egymáshoz?

Előfordul a szövegben felesleges szóismétlés? Van ötleted az elkerülésére?

Jó a befejezésem? Ha nem, hogyan javíthatnék rajta?

A befejezés felolvasása.

- c A javítások elvégzése a 47. oldalon található jelekkel. A javított szavak leírása az üres sorokba.
- d A javított változat újbóli leírása.
A második szövegváltozat elolvasása új szempontok szerint.
Ha szükséges, a szöveg javítása a megismert jelekkel.
- e A tündérmese végső változatának leírása.
Megjegyzés: Ha a második szövegváltozatban már nem volt sem tartalmi, sem formai (bekezdések), sem helyesírási hiba, akkor nem kell újra leírni.
- f A végső szövegváltozat felolvasása társnak.
A társ értékelése a megadott értékelőlapok alapján.
Javaslat: Ha az osztálytárs úgy ítéli meg, javaslatot tehet arra, hogy a szöveg alkotója olvassa fel az osztálynak a tündérmeséjét.

Javaslat: Tanulók által alkotott meséket olvashatsz *A szövegalkotás tanításának módszerei I.* kötetének a 89–90. oldalán.

Kapcsolataink szóban

Megszólítás

23./1.

Javaslat: Beszéljétek meg azt is, hogy miért udvariatlan a másik két rajzon ábrázolt figyelemfelkeltés.

23./2. *Rokon értelmű várható megszólítások:*

édesanya	anya, anyu, anyuka, anyuci	édesapa	apa, apu, apuka, apuci, api
nagymama	mama, nagy, mamika	nagyapa	papa, papi, papó
nagnéni	... néni, ángyi, nénje	nagybácsi	bácsi, bátya, bátyó
tanárnő	... néni, tanár néni, tanárnő	tanár	... bácsi, tanár bácsi, tanár úr

Megjegyzés: A felsorol megszólítások közül csak egy-két változat fér ki a vonalakra. A többit csak példaként írtam.

23./3. **a** *Bekarikázandó:* Megkérdezem a nénitől: – Tessék megmondani, hogyan szólíthatom a nénit!

- b** *Várható indoklás:*
- Sűgva megkérdezem anyukámat, mi a kolléganőjének a neve. Társaságban nem illik sugdolózni.
  - Odafordulok a nénihez: – Mondja már meg még egyszer, mi a maga neve! Elfelejtettem.
A mondja már meg kifejezés nyers, távolságtartó. Nem kell magyarázkodni.
  - Megvárom, még az anyukám a nevéen szólítja.
Túl időigényes.
  - Elkezdek magyarázkodni: – Roppant szégyellem, de teljesen kiment a fejemből a néni neve. Én már csak ilyen feledékeny vagyok. Tessék már megismételni a nevét!
Bőbeszédű, magyarázkodó.

Megjegyzés: A jó tanács szerves része a feladatnak.

c *Várható bemutatkozás:* Kovács Benjámín vagyok. Tessék Beninek szólítani.

Véleménynyilvánítás

- 24./1.
- Ez is valami? Ilyet én is bármikor írok, ha van kedvem!
  - Érdekes a történeted, de párbeszéddel színesebb lett volna.
  - Szerintem nagyon jó. Tetszett, hogy volt benne humoros rész.
  - A szöveged befejezését kicsit elnagyoltnak éreztem.
  - Ki sem néztem belőled, hogy ilyet tudsz írni!

**lekezelő
tárgyilagos
dicsérő
tapintatos
sértő**

Kapcsolataink szóban

24./2. Az eset elolvasása.

a Sértő, megalázó, tapintatlan volt.

b *Várható megfogalmazás:* Adóra, olyan szép, hosszú a hajad! Sokkal jobban áll, ha kien-
gedve hordod.

Megjegyzés: A jó tanács szerves része a feladatnak.
Más megoldás is elfogadható.

24./3. a A véleménynyilvánítás legfontosabb ismérvei: tapintatos, jobbító szándékú, segítőkész,
nem sértő, nem bántó stb.

b *Várható jó tanács:* Legyen a véleménynyilvánításotok tapintatos (jobbító szándékú)!

25./4. A tanuló véleménynyilvánítása az általa legutóbb látott filmről vagy olvasott regényről.
Egyéni megoldás.

a Az alkotás címének leírása.

b Tulajdonságot jelentő szavak gyűjtése, amelyek legjobban jellemzik a bemutatandó fil-
met vagy könyvet.

Megjegyzés: Idézzétek fel a tanulókkal a címek helyesírásáról tanultakat!

25./5. Közös véleményalkotás az osztályközösségről.

a Megadott tulajdonságok közül az osztályközösségre leginkább jellemző kiválasztása.
Egyéni megoldás.

b Az eredmény összesítése.

c A szavazatok összesítése után a három, az osztályközösségre jellemző tulajdonság lejegyzése.

d Irányított beszélgetés. Ötletek meghallgatása arról, hogyan tehetnék jobbá a tanulók
az osztályközösségüket.

25./6. A 2024-es tinidivatról készült rajzok megnézése.

a Szempontok összegyűjtése a ruháról alkotott véleménynyilvánításhoz, például milyen
alkalomra való, praktikusság, kényelem, mennyire divatos, viselném-e stb.

b Vélemény megfogalmazása a lány vagy a fiú viseletéről. Egyéni megoldás.

c A viseletek színezése. Egyéni megoldás.

Kapcsolataink szóban

Panaszkodás, árulkodás

26./1. A Magyar értelmező kéziszótár szócikk részleteinek elolvasása.

a

árulkodik

1. Valakinek a ballépését, hibáját stb. érdekből vagy ártó szándékkal mással közli.

panaszkodik

Panaszát (részletesen) elmondja.

elárul

1. Hűtlenül, áruló módon elhagy, cserben hagy. 2. Felad, följelent. 3. Titkot (hitzegő módon) elmond, továbbad.

b A panaszkodással kapcsolatos szólások és a 47. oldalon lévő jelentésük elolvasása.

c *Bekarikázandó:* Kesereg, mint a Baranyi dudája.

26./2.

a

– Szilvi néni! Tessék már rászólni a többiekre, mert a szünetben mindig csak nevetgélnek meg beszélgetnek, ahelyett hogy átnéznek a leckét, mint én. Szerintem mindig rólam beszélnek. Engem még a büfébe sem hívnak soha magukkal!

árulkodás

– Figyelj ide már egy percre! Kovi elmondott nekem egy titkot. Igaz, megígértem neki, hogy senkinek nem mondom el, de már elkottyintottam néhány srácnak az osztályban. Úgyhogy, most már teljesen mindegy. Azért nem bánnam, ha te nem adnád tovább.

árulás

– Annyira fáj a torkom! – mondta Csenge az anyukájának. – Borival meg a többiekkel elmentünk hógolyózni. Éreztem, hogy nagyon hideg van, de olyan jó volt hócsatázni. Most pedig a fejem is fáj, úgy érzem, mintha egy harkály kopácsolna rajta.

panaszkodás

b *Várható indoklás:* – Árulkodás, mert a beszélő másokat akar rossz színben feltüntetni úgy, hogy közben magát reklámozza. Feltételezésen alapul. Kárt okoz másoknak.

– Árulás, mert elmondja más féltve őrzött titkát.

– Panaszkodás, mert azt mondja el, hogy fáj a torka, rosszul érzi magát.

26./3. keseregés, merengés, siránkozás, sírás, spórolás, kergetés, sopánkodás, háborgás, zavarás

27./4. A panaszkodásról szóló szöveg elolvasása.

a *Aláhúzendő:* aki elszívja a környezetében lévő személyek pozitív gondolatait. (3 bekezdés utolsó mondatának második tagmondata)

Kapcsolataink szóban

b

A panasz tárgya	Kinek érdemes elmondani?	A panasz megfogalmazása
Nem sikerült a nyelvtanfelmérésem.	Egy barátnak, aki jó nyelvtanból.	Annyira rossz, hogy már megint nem sikerült a nyelvtanfelmérésem. Kérlek, segíts nekem a tanulásban.
Nincs okostelefonom.	Anyának és apának.	Úgy sajnálom, hogy nekem még nincs okostelefonom, pedig a tanulásban is jól tudnám használni. Nagyon szeretném, ha kapnék tőletek.
Saját példa megfogalmazása.		

Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

27./5.

bajba kerül miatta valaki más

fontos dolog a témája

romboló

lényegtelen dologról szól

segítség egy bajba jutott személynek

kárt okoz valakinek

előnyös

nem okoz felesleges kárt senkinek

A leírás

A leírás jellemzői

28./1. A szöveg elolvasása.

a A bekezdések beszámozása. Hat bekezdése van a szövegnek.

b 1. A vörös rókaról.

2. 90 cm: **testhossz** 7 kg: **testtömeg**

14. nap: **kinyílik a rókakölykök szeme**

3. A **testhossza** 60–90 cm, **farkhossza** 35–40 cm. **Testtömege** általában 7 kg. **Szőre** sűrű és puha. Felül rozsdavörös a bundája, a hasa és a végtagok belső oldala, a pofája, a torka és a farka vége pedig fehéres. Mancsai a füleihez hasonlóan feketék. **Törzse** karcsú, végtagjai rövidek és vékonyak. **Farka** hosszú és bozontos. **Feje** széles, homloka lapos, pofája hosszú és keskeny. **Szemei** ferdén nőnek, **fülei** felállóak.

Megjegyzés: A szőre színének leírásakor nem kell aláhúzni az egyes testrészeket.

4. A kotorék a vörös róka föld alatti lakóhelye.

5. Egerekkel, pockokkal, nyúllal, őzgidával, vízimadarakkal, tyúkokkal, libákkal.

Megjegyzés: Az 5. részfeladatban a megfelelő toldalékolással fogadd el a felsorolást!

6. Hullámos vonallal aláhúzendó: február közepén (5. bekezdés 1. sor)

c *Várható vázlat:*

I. A témaválasztás oka

II. 1. A vörös róka élőhelye

2. Teste

3. Táplálkozása

4. Szaporodása

III. Vágyam

d *Bekarikázandó:* valamit bemutat

Javaslat: A feladat egy másik variációját *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 18–20. oldalán találod.

29./2. a *Aláhúzendó a szövegben:* hosszú testét, lompos farkát

b *Várható vázlat:*

I. Nagyapával este a ház előtt

II. Rókát láttam!

III. Bárcsak még nézhettem volna!

Megjegyzés: Bíztsad a tanulókat, hogy változatos mondatfajtákat alkalmazzanak a vázlatpontok megfogalmazásakor.

c A két rókaról szóló szöveg és a vázlatuk összehasonlítása.

d Mind a kettőnek van címe, mindkettőnek közös **a témája, a vörös rókaról szól, mind-egyik tagolt.**

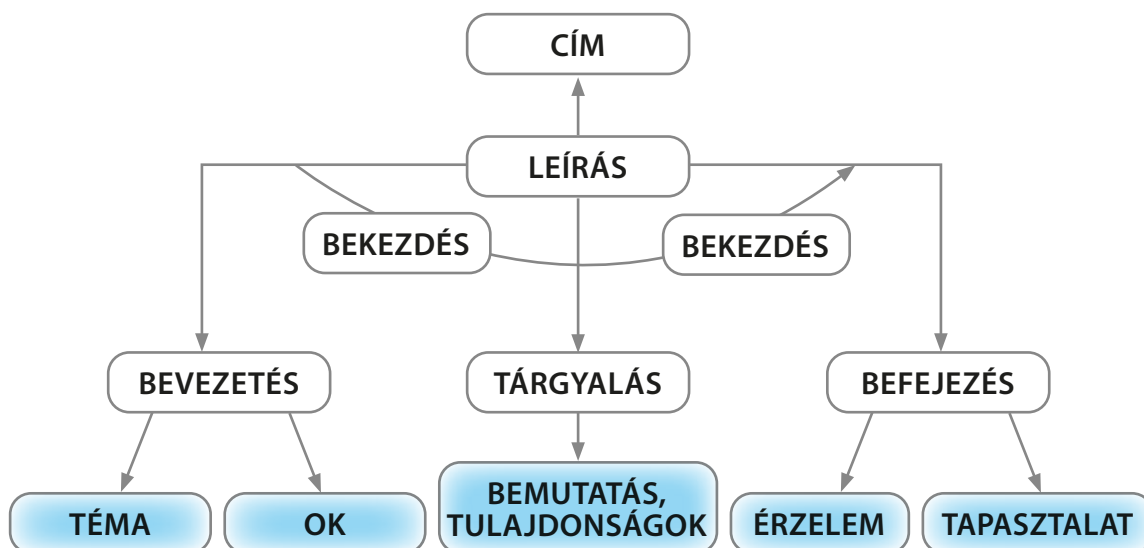
e Az első szöveg bemutatja az állatot. A bemutatásnak van sorrendje. A második időrendben eseményt mond el.

Megjegyzés: A jó tanács szerves része az 1. és a 2. feladatnak.

A leírás

30./3. A leírás gondolattérképének a megfigyelése.

a A leírás gondolattérképén az egyes szerkezeti részekhez tartozó elemek kékre színezése.

b A leírás egyes részeinek a megnevezése.

Vastag törzsének barnásvörös kérge alig látszik ki a sok ágtól, gallytól.

tárgyalás

Odavagyok az új bringámért. Holnaptól azzal járok a suliba.

befejezés

Szeretném bemutatni nektek az átrendezett szobámat.

bevezetés

Igazán kényelmes a felsőrésze, mert igazodik a lábfejem alakjához. Fekete színe és divatos formája miatt többfél öltözethez is illik.

tárgyalás

Kedvenc süteményem a gyorsan és könnyen elkészíthető zserbógolyó. Olvasd el, hogyan csinálom meg!

bevezetés

De szeretnék én is egy ilyen táskát!

befejezés

Megjegyzés: A második mondat elfogadható bevezetésként is.

30./4. A szöveg elolvasása.

a A megbeszélés várható eredménye: A víziló tulajdonságainak éppen az ellentéte szerepel a szépirodalmi leírásban, például sudár – kövér termete, őzlába – vastag lába, karcsú – hájas dereka.

b Humoros állatleírás alkotása szóban. A társnak ki kell találnia melyik állatról volt szó.

Állat- és növényleírás

31./1. A puliról szóló köznyelvi és szépirodalmi szöveg elolvasása.

a Mind a kettő a puliról szól.

b

Köznyelvi szöveg: **2., 4.**

Szépirodalmi szöveg: **1., 3.**

2. tömören közli az állat leglényesebb tulajdonságait, ismertetőjegyeit,

4. ismereteket nyújt az olvasónak

1. képszerű szavakat, szókapcsolatokat használ a szövegalkotó, hogy az olvasó jobban el tudja képzelni a bemutatott állatot,

3. az író nagy szeretettel ír a puliról,

31./2. Állatleírás alkotása szóban vázlat alapján.

Megjegyzés: A jó tanács szerves része a feladatnak.

32./3. *Megfejtés:* szilva

Várható feladvány:

1. sor: 1 valami neve

2. sor: 2 tulajdonság

3. sor: 3 történés

4. sor: 1 négyzavas mondat

5. sor: 1 főnév

bokor

magas, tövises

virágzik, érik, pirosodik

Bogyója C-vitaminban nagyon gazdag.

lekvár

Megfejtés: vadrózsa

Megjegyzés: A négyzavas mondat nem fog kiférni a vonalra, de ehhez a tanuló használhatja az 5. sort, hiszen oda csak egy szó kerül.

Javaslat: A feladat kissé módosított változata két feladatra bontva *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 33–34. oldalán található.

32./4. 1. Hol él?

2. Milyen a szára?

3. Milyen a levele?

4. Milyen a virága?

5. Mire használják a virágát vagy a termését?

6. Milyen különleges ismertetőjegyei vannak?

Magyarországon is, gyümölcsösökben.

A törzse szürkésbarna kérgű.

Egyszerű, karéjos.

Öt szíromlevele fehér.

A termését gyümölcsként vagy feldolgozva fogyasztjuk.

A termése gömbölyded alakú, két végén bemélyedés található. A felső mélyedésből ered a rövid kocsány, ezzel csüng a fán.

Javaslat: A feladat egy másik variációját *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 10. oldalán találod meg.

32./5. Egy kitalált növény leírásának elolvasása motivációs mintaszöveggként.

Javaslat: További mintaszövegek találhatóak *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 38–39. oldalán.

Alak- és tárgyleírások

33./1. A rövid regényrészlet elolvasása.

a Szerző: **Molnár Ferenc**
Cím: **A Pál Utcai fiúk**
Szereplő: **Áts Feri**

b Szóbeli szövegalkotás: egy regényszereplő alakleírása. Egyéni megoldás.

33./2. Gárdonyi Géza *A láthatatlan ember* című regénye részletének elolvasása.

a arca: őszibarackos bársonyos
füle: piros volt, mint a szamóca
orra: fehér és egyenes, mint a márványból faragott istenasszonyoké
anyagjegye: egy pirinkó kis lencse van a bal arcán, a szeméhez közel

b testfelépítés: izmos, teltkarcsú, arányos, molett, zömök
testtartás: egyenes tartású, görnyedt, görbe hátú
derék: vékony, széles, karcsú, nádszálkarcsú
láb: ó-lábú, formás, hosszú, rövid, x-lábú
mozgás: lomha, darabos, szögletes, könnyed, élénk

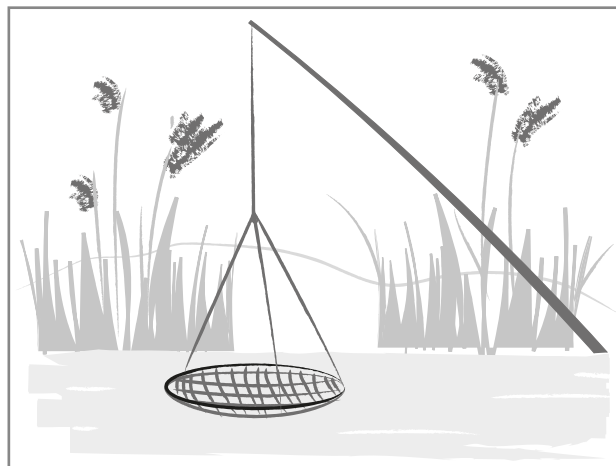
34./3. a Az egyik osztálytársról alakleírás készítése. Egyéni megoldás.
Megjegyzés: A jó tanács szerves része a feladatnak.
Nem kell bevezetést és befejezést írni.

b Az alakleírás felolvasása. A társak kitalálják, kiről szól.

34./4. FÜRGE, mint a gyík.
Olyan, mint a hímes tojás.
Veséjébe lát.
Vastag bőr van a képén.
Vág az esze, mint a borotva.

Aki **nagyon fürge, gyors.**
Aki **könnyen megsértődik.**
Aki **kitalálja a másik titkát.**
Aki **szemtelen.**
Aki **nagyon okos.**

34./5. Várható rajz:

A leírás

34./6. *Várható állítások:* Lábra húzható. Véd a hideg ellen. Általában térdig ér. (csizma)
Ezt a tárgyat a kezünkben fogjuk. Írunk, rajzolunk vele. Könnyen ki lehet radírozni a nyomát. (grafitceruza)

35./7. A szöveg elolvasása.

a Ez egy tizenévesek számára készült közlekedési eszköz. Acélváza fekete, a többi része kék. Nagyon praktikus, mert összecsukszható. A kormányja maximum 165 cm-es magassághoz állítható. A fogantyúja szintetikus gumiból készült. A gördülés élményét két nagy, 175 mm átmérőjű kerék és a csapágyak biztosítják. Taposó fék is van rajta. A hátsó sár-védővel tudok fékezni, ami esős időben megvéd a víz felcsapódásától.

Megjegyzés: A feladat megoldása a tárgyalásban található. A tanulók ebben a fogalmazásrészben találják meg az egyes rollerrészekhez található tulajdonságokat.

Javaslat: Karikáztasd be a tanulókkal a roller egyes részeit, és csak utána húzzák alá a hozzájuk tartozó tulajdonságokat! Így könnyen felismerik, hogy a *praktikus* és az *összecsukszható* szavak a roller egészére vonatkoznak, nem valamelyik részére.

b Bekeretezendő: általános kép – részletek

c *Várható vázlat:*

- I. A névnapi ajándékom
- II. A szuper rollerem
- III. Új rollerrel a suliba

d

35./8. Egy leírás tárgyalásának elolvasása.

a *A megbeszélés várható eredménye:* Állandóan ismétlődik a *táska* szó, túl sokszor szerepel benne a *van* ige.

b *Várható szövegátalakítás:* Az iskolatáskámnak szép világoskék színe van. Erős a fogantyúja. Akkor sem szakad le, ha sok tankönyvet *cipelek benne*. Két *csat*-*tal* záródik, így nem esik ki belőle semmi. Elöl két zseb *található rajta*. Ide rakom a kisebb holmikat, tárgyakat. A bal oldalán még oldalzseb is van, amibe a kulacsomat tehetem. Az iskolában a padban, otthon az asztalom mellett *tartom*.

A leírás

Javaslat: A feladat egy másik variációja *A szövegalkotás tanításának módszerei II.* kötetének a 44. oldalán található.

Beszélgétek meg a tanulókkal, hogy mivel az egész tárgyalás az iskolatáskáról szól, ezért elég az első mondatban szerepeltetni. A többi mondatban birtokos személyjellel, ragos személyes névmással utalunk rá. A nyelvtanilag ennyire pontos megnevezés az ötödikeseektől nem várható el. Elég annyi, hogy más szavak toldalékaival utalunk az *iskolatáska* szóra.

A *van* szinonimái valójában a cselekvés pontosításai. Használatukkor gyakran a mondat többi része is átalakítandó.

A <https://szinonimaszotar.hu/keres/van> szerint: létezik, akad, található, lévő, fellelhető, látható, leledzik, lelhető, él, készen áll, elérhető, használatra kész, rendelkezésre áll, készleten van, raktáron van, hozzáférhető, megtalálható.

35./9. Elképzelt tárgyról készült tanulói mintafogalmazás elolvasása.

Javaslat: Más tanulói fogalmazások, illetve a vázlat *A szövegalkotás tanításának módszerei II.* kötetének a 47–48. oldalán olvasható.

Táj- és térleírás

36./1. A versrészlet – Petőfi Sándor: *Az Alföld* – elolvasása.

- a** Egy pontból nézve a közelitől haladt a távoli felé. ○ → → → → → → → → → → □
Egy pontból nézve a távolitól haladt a közeli felé. ○ ← ← ← ← ← ← ← ← ← ← □
Menet közben utazóként mutatta be a tájat. ○ → ○ → ○ → ○ → ○ → ○ → ○ → □

b A tanyákon túl a puszta mélyén
Áll magányos, dőlt kéményű csárda;
Látogatják a szomjas betyárok,
Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
Sárgul a királydinnyés homokban;
Odafészkel a visító vércse,
Gyermekektől nem háborgatottan

Ott tenyészik a bús árvalányhaj
S kék virága a szamárkenyérnek;
Hús tövéhez déli nap hevében
Megpihenni tarka gyíkok térnek.

A versen belül egy új kép, új helyszín
a csárda
betyárokkal

közelebbi kép apró részletekkel
nyárfaerdő,
királydinnyés homok,
vércse fészke

még közelebbi kép apróbb részletekkel
árvalányhaj,
szamárkenyér kék virága,
pihenő tarka gyíkok

A leírás

- 36./2.** A Debrecen bemutató tanulói fogalmazásrészletek elolvasása. A haladás irányának megfigyelése a tájleírásban.
- a** és **b**
- 3.** A város főterén, a tágas Kossuth téren álltam, és körbepillantottam. Előttem a Nagytemplom magasodott, tőle jobbra a püspöki palota gyönyörű épületét láttam. Mögöttem a híres Arany Bika szálloda nyújtogatta az ég felé a tornyait, előtte egy szépséges szökőkút csobogott.
Egy pontból körülnézve mutatja be a tájat.
- 2.** A Nagytemplom tornyából lenézve először Kossuth Lajos szobrát pillantottam meg. Aztán feltűnt az Arany Bika szálloda régi épülete. Távolabb a Csonka templom tornyát láttam. A messzeségben felismertem a Nagyállomást is.
Előbb a közelebbi részleteket mutatja be, majd a távolabbiakat.
- 1.** A Víztorony tetején lévő étteremből gyönyörű látvány tárult eléem. A távolban a Nagytemplom tornya magasodott. Velem szemben a Nagyerdő ismert épületei tűntek fel: a Stadion, az Állatkert zsiráfháza, a szállodák sora. Legjobban a torony tövében elterülő Élmenyfürdő tetszett.
Távolabbról halad a közeli felé.
- 37./3.**
- 2.** A palánkja a Pál utca felől húzódott végig.
4. Itt tudniillik egy másik nagy telek következett.
1. A grund maga üres volt, mint ahogy ez üres telekhez illik is.
6. Szabályos kockákba rakva állott itt az ölfá, s a hatalmas kockák közt kis utcák voltak.
3. Jobbról-balról két nagy ház határolta, s hátul ... igen, hátul volt az, ami a grundot nagyszerűvé, érdekessé tette.
5. Ezt a másik nagy telket egy gőzfűrészelő cég bérelte, s a telek telis-tele volt farakásokkal.
- a** Általános kép, utána a részletek a közelebbitől a távolabbi felé haladva.
- b** A saját „grund” bemutatása felnőttnek (neked). Egyéni megoldás.
Javaslat: A feladat egy másik variációja *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 56–57. oldalán található.
- 37./4.** Az iskola környékének a megfigyelése.
- a** Az iskola környékéről vázlatos térkép készítése az iskola épületével a középpontban.
- b** Szóbeli szövegalkotás. Az iskola környékének a leírása a térkép és a megadott szavak segítségével egy olyan felnőttnek, aki nem ismerős a településnek ezen a részén.
- 38./5.** Szerepjáték páros munkában. Útbaigazítás kérése rajzos térkép alapján
- a** gyerekként,
b fiatal felnőttként,
c idős felnőttként.
- Megjegyzés:* A feladat megoldása közben a tanulók gyakorolhatják az ábraértelmezést és a magázódást a fiatal és az idős felnőttel való kommunikáció során.

A leírás

- 38./6. A tanuló az iskola egyes részeinek bemutatásakor szabadon választhat megadott helyszínek közül. A kiválasztott helyszínt felnőtt vendégeknek kell bemutatnia.
Megjegyzés: A szerepjáték közben a tanulók gyakorolhatják a magázódást az idegen felnőttekkel való kommunikáció során.

38./7. A vakondvár

A vakond valóságos labirintust ás magának a föld alatt vadászterületként, lakó- és búvóhelyül. A vakondvár két részből áll. Az egyik valójában a táplálékszerzést szolgálja. A kis állat naponta többször is végigszalad a kacskaringós járatokon, hogy a behullott gilisztákat, rovarlárvékat összeszedje. A vakondvár másik része, az állat tulajdonképpen otthona, a fészek köré épül. Az úgynevezett hálókamra, a vacok felülről lapított gömb alakú, átmérője 20-25 cm, belőle két vagy több járat indul különböző irányokba. Az egyik a fészekhez vezet, ahol az állat az utódait neveli. Ezt a felszínről szállított moha- és fűszálakkal, levelekkel béleli ki a kicsinyei számára. A vakond járatai szigorú célszerűséggel épülnek, elhelyezkedésüket a felszínen feketéllő kupacok jelzik.

Megjegyzés: A tárgyalás tagolása a vakondvár részei alapján javasolt.

Javaslat: Feladhatod szorgalmi feladatként a térleírás tagolt leírását a füzetbe, ezzel a vállalkozó tanulók helyesírási képessége is fejlődik.

- 38./8. A leírás tárgyalásának várható színesebbé tétele:

A kertben szabályos virágágyások sorakoznak. **Színpompás** nárciszok, **sárga és piros** tulipánok, **meseszép** csillagvirágok, fürtös gyöngyikék nyílnak **bennük**. Fák, bokrok **zöld színben** pompáznak. **Lágy** szellő lengedezik. **Tarka** pillangók röpködnek. **Szorgos** méhek zümmögnek a virágokon.

Folyamatleírás

- 39./1. A tengeri vihar leírásának elolvasása Daniel Defoe *Robinson Crusoe* című regényéből és Petőfi Sándor *János vitéz* című elbeszélő költeményéből.

- a A részletek összehasonlítása tartalmi szempontból.

Várható eredmény: Mind a két részlet a tengeri vihart írja le: a vad szelet, a hatalmas hullámokat, az emberek iszonyatos félelmét és a pusztulást. Az elbeszélő költeményben sokkal több a költői kép, bár a regényrészletben is előfordul néhány: *a hullámok már magasra csaptak, vihar dühöngött, a tengerészek arcán iszonyat tükröződik, a hullámok hegymagasságra emelkedtek.*

- b A részletek összehasonlítása formai szempontból.

Várható eredmény: A regényrészlet prózában, az elbeszélő költemény részlete versben íródott.

c

	Daniel Defoe	Petőfi Sándor
Látjuk	a hullámok már magasra csaptak, a tengerészek arcán iszonyat tükröződik, a hullámok hegymagasra emelkedtek	sötét felhő is jön; a világ elborúl, Villámok cikáznak, hullnak szanaszerte; Egy villám a hajót izról porrá törte.
Halljuk	vihar dühöngött	Zokogott a tenger, zugó fergeteg, megdördül az égi háború

d Egyéni megoldás.

javaslat: Várható szövegek A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének a 54. oldalán olvashatók.

40./2.

a Vegyes fogalmazás írásának előkészítése a szükséges eszközök és a folyamatrajzok alapján: a bevezetést és a befejezést írásban, a tárgyalást szóban kell megalkotniuk egy olyan gyerek számára, aki nem tudja, mivel lepje meg a kistestvérét húsvétra.

Megjegyzés: A kommunikációs partner megadása fontos információ a szóhasználat szempontjából.

b Várható bevezetés: Nem tudod, mivel ajándékozod meg a kistestvéredet? Mi segítünk!
Megjegyzés: A bevezetést a csoportnak valamennyi tag nevében kell megfogalmaznia.

c vágj ki egy kisebb és egy nagyobb kört, **nyisszantsd le a fültisztító pálcikák fejét, ragaszd rá őket a nagyobb körre, készítsd el a kisebb körre a bari fülét és haját, rajzold meg a szemét, orrát és a száját, ragaszd össze a fejét a törzsével, a törzsére pedig két csipeszt**

d Várható szóbeli szöveg: Egy fehér lapból vágd ki a báránka testét és fejét! Nyisszantsd le a fülpisztító pálcikáknak mind a két végét! Ezek adják majd az állatka gyapját. A testére ragasztgasd rá a pálcikák végét V alakban úgy, hogy fedjék egymást! A feje tetejére rögzíts 5 pálcikadarabot úgy, hogy a középső három a frufruja, a két szélső a füle legyen! Majd rajzolj szemet, orrot, száját neki! A frufrujára masnira kötött szalagocskát is tehetsz.

e Várható befejezés: Nemcsak ötletes, hanem olcsó is ez az ajándék. A legjobb benne mégis az, hogy te magad készítheted el.

javaslat: A feladat egy másik variációja A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének a 50–51. oldalán található.

- 41./3.** A zserbógolyók receptjének elkészítése egy iskolaújság olvasóinak a hozzávalók és a munkafolyamat rajzainak segítségével.

Javaslat: A szövegalkotás előtt feltétlenül beszélj meg a tanulókkal, hogy a recept két részből áll: a hozzávalók és az elkészítés módja. A hozzávalókat másolják le a munkafüzetből, az elkészítés módját pedig a rajzok alapján fogalmazzák meg! Ezt a szöveget két részre tudják tagolni.

A szövegalkotáskor vegyék figyelembe, hogy a recepteket többes szám első személyben (összekeverjük, formázunk stb.) szokás megfogalmazni.

Várható recept:

Hozzávaló:

25 dkg háztartási keksz

25 dkg darált dió

20 dkg baracklekvár

Ízlés szerint porcukor

A bevonathoz: 15 dkg étcsokoládé

1 evőkanál étolaj

Egy tálban összekeverjük a zserbógolyó hozzávalóit, majd golyókat formázunk belőlük. Az elkészült golyókat fél órára a hűtőbe tesszük.

Az étcsokit és olajat vízgőz felett összeolvasztjuk. A golyókat fogpiszkáló segítségével az olvasztott csokoládéba mártjuk, majd hagyjuk, hogy teljesen megdermedjen.

Javaslat: Receptekkel kapcsolatos feladatok *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 51–53. oldalán található még.

- 41./4.** *A feladat várható megfogalmazása:* A csapattagoknak téglák segítségével kell átjutniuk egy vonalakkal jelölt területen. Mérik, hogy mennyi idő alatt tették meg az utat. Az óra akkor indul, amikor az első csapattag kezébe veszi az első téglát, és akkor állítják meg, amikor az utolsó gyerek átér a célvonalon.

Megjegyzés: A feladatnak ez a tömör ismertetése. Ki lehet azzal egészíteni, hogy le kell tenniük a téglákat, hogy rájuk lépve tudjanak haladni. A hátul álló játékosnak mindig két téglát kell a legelől állóhoz a többiek segítségével eljuttatnia, hogy az maga elé téve rájuk tudjon lépni, az ő szabadon maradt tégláira pedig a mögötte lévő lép és így tovább.

- 41./5.** Új akadály kitalálása Csongor nevében csoportmunkában. Az alsósoknak szánt feladat megfogalmazása szóban.

Legyél leírásíró!

Javaslat: A *szövegalkotás tanításának módszerei II.* kötetében külön foglalkozom leírás szövegalkotási algoritmusával a 58–98. oldalon.

A leírás alkotására mindenképpen két tanítási órát szánj! Ha meg tudod oldani, egy tanítási napon lehetőleg két, egymást követő magyarórán.

42./1. A téma kiválasztása egyénileg.

a A leírásfajtákat tartalmazó mező közül a kiválasztott beszínezése. Egyéni megoldás.

b A beszínezett leírásfajtáknál szereplő témák kiválasztása egyénileg.

42./2. Anyaggyűjtés.

Külön lapon gondolattérkép készítése vagy szó- és kifejezésgyűjtés listázva.

Megjegyzés: A táblázatban a tanulók megtalálják az egyes leírásfajták tárgyalásának tagolását. Ez nemcsak az anyaggyűjtésben, hanem a vázlatírásban és a szövegalkotásakor a tárgyalás tagolásában is segíti őket.

43./3. Címadás.

Javaslat: Az 1. **a** feladatban leírásfajtánként ajánlott témákhoz címvariációk *A szövegalkotás tanításának módszerei II.* kötetének a 62. oldalán találhatóak.

43./4. Vázlatkészítés.

Javaslat: Ösztönözd arra a tanulókat, hogy az anyaggyűjtéskor használt gondolattérképüket vagy listájukat használják fel a vázlatuk elkészítéséhez!

Nagyon fontos a jó vázlat, hiszen rossz vázlatból nem lehet jó szöveget alkotni.

Tudatosítsd bennük azt, hogy bármelyik leírásfajtát is választják, a bevezetésben vagy a leírás témáját kell megnevezniük, vagy a témaválasztásuk okát. A befejezésben a leírás tárgyához fűződő saját érzelmeiket, illetve tapasztalataikat kell megfogalmazniuk. A tárgyalásban pedig a leírás tárgyát alkotó élőlényt, tárgyat, folyamatot, teret, tájat kell szemléletesen bemutatniuk a térbeli sorrendnek megfelelően. Így a tárgyalásuk több bekezdésből áll.

43./5. A cím és a vázlat megbeszélése társsal.

Megjegyzés: A véleménynyilvánításhoz kérdéseket is kapnak a tanulók. Bátorítsd őket, hogy más iránt is érdeklődjenek a cím és a vázlat kapcsán!

43./6. A leírás piszkozatának, az első szövegváltozatának megfogalmazása.

Javaslat: Csak minden második sorba írjon a tanuló, hogy legyen hely a javításhoz!

Megjegyzés: Ha a mindennapi gyakorlatot vesszük figyelembe, nem szokás egy beadvány, kérelem, hivatalos levél első változatát elküldeni a címzettnek. Jómagam is többször átolvasom a szöveget, javítom, kiegészítem, stilizálok. Úgy gondolom, ettől a lehetőségtől nem foszthattam meg a tanítványaimat sem.

Javaslat: Biztasd a tanítványaidat, hogy bátran fogalmazzanak, hiszen tudják, lesz alkalmuk a javításra! A szövegalkotáshoz kérd a vázlatuk használatát! A vázlatot ugyanis egy gondolatban vagy szóban megalkotott szöveg alapján készítették, tehát érdemes igazodni az eredeti gondolataikhoz. A szöveg megfelelő tagolását a végleges változat leírásakor is megtehetik.

A leírás

- a** A leírás piszkozatának, első szövegváltozatának felolvasása társnak.
Javaslat: Javasold a tanulóknak, hogy először az egész szöveget olvassák fel a társuknak, hogy hallja egyben a szöveget!
Utána érdemes részenként – bevezetés, tárgyalás részei, befejezés – felolvasnia és az egyes részek előtt feltennie a hozzá kapcsolódó kérdéseket.
- b** A javítások elvégzése a munkafüzet 47. oldalán található jelekkel. A javított szavak kifejezések az üres sorokba kerüljenek!
Javaslat: Az önellenőrzésnek szokássá kell válnia a tanulóknak. Ez bizony hosszabb folyamat. Még felsőbb évfolyamokon is szükség van arra, hogy a szempontok szerint irányítsuk. A szempontok számát fokozatosan emelheted, de ki is iktathatod azokat, amelyeket már nem tartasz szükségesnek a tanítványaid szövegalkotási képességének ismeretében.
- c** A javított szöveg letisztázása, azaz újbóli leírása, majd új, tartalmi-formai, helyesírási és külalakra vonatkozó szempontok szerinti javítása.
Megjegyzés: A szempontokat a könnyebb áttekinthetőség kedvéért táblázatba rendeztem.
- d** A végső, hibátlan változat leírása.
Javaslat: Követeljük meg az olvasható betűformákat és a magánhangzók időtartamának szabályos jelölését. Be kell láttatni a tanulókkal, hogy feleslegesen fogalmaztak, ha senki nem tudja elolvasni az írásukat, gyakran még ők maguk sem.
- 44./7.** A végső szövegváltozat közreadása.
Javaslat: A közreadás és az értékelés nagyon fontos mozzanata a fogalmazástanításnak, ugyanis így tudjuk fejleszteni a tanulók felelősségtudatát, véleménynyilvánítási és értékelési képességeit. A szűkös időkeret sajnos nem teszi lehetővé, hogy minden tanuló minden fogalmazását felolvashassa a társainak, de legalább a padtársával vagy csoportjának tagjaival tehesse ezt meg.
Megjegyzés: Az értékelést a 47. oldalon értékelőlapok is segítik.
Ahogyan az utasítás is sugallja, a társ vagy társak javasolhatják, hogy az egész osztály meghallgathassa a legjobb szövegeket.
- 44./8.** A leíráshoz illusztráció készítése.
Javaslat: A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének 60. oldalán tanulók által készített leírásokat olvashatsz.

Mit viszel magaddal 6. osztályba

45./1. Az elbeszélés és a leírás összehasonlítása csoportmunkában.

Hasonlóság		Különbség	
Elbeszélés	Leírás	Elbeszélés	Leírás
Van címe.		esemény	bemutató
Három fő részre tagoljuk:		időrend	térbeli sorrend
Bevezetés		helyszín, időpont, szereplők, előzmény	a téma megnevezése, a témaválasztás oka
Tárgyalás		lényeges események megfogalmazása	a szöveg tárgyának szemléletes bemutatása
Befejezés		lezárás, tanulság, végkifejlet, vélemény	saját érzelmek, tapasztalatok
Az egyes részeket bekezdéssel jelöljük.			

45./2. A szólásokból álló szöveg átalakítása köznyelvi szöveggé.
Várható átalakítás: Aki sok helyen dolgozik, azzal előfordulhat, hogy hibázik. Aztán sírhat.

- a) Három tetszőleges szólásból rövid szöveg alkotása.
Várható szöveg: Csenge és Dorottya esze vág, mint a borotva. Velük is előfordul azonban, hogy bakot lőnek. Ilyenkor mindig kihúzzák egymást a csávából.
- b) *Várható átalakítás:* Csenge és Dorottya nagyon éles eszű. Velük is előfordul azonban, hogy hibáznak. Ilyenkor mindig kisegítik egymást a bajból.
Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

45./3. Rajz alapján szövegalkotás.

- a) Rövid elbeszélés alkotása páros munkában.
- b) Rövid alakleírás alkotása páros munkában.
Megjegyzés: A csoportok két párra oszlanak, így páros munkában végzik el a szövegalkotást. A közös munka során azonnal segítik, támogatják és ellenőrzik egymást a piszkozatírás közben.

46./4. *A feladvány megoldása:* szibériai tigris.
Javaslat: A feladat egy másik variációja *A szövegalkotás tanításának módszerei II. kötetének* a 26. oldalán található.

46./5. Parkokban gyakran láthatod. **Hatalmas** méretű, terebélyes fa. Leveli **tenyér** alakúak. Tavasszal nyíló **fehér** virágzatából őszre **tüskés** gumók lesznek. A burokból kihulló fényes **barna** terméseiből a gyerekek szívesen készítenek különböző figurákat.
Megjegyzés: Más megoldás is elfogadható.

Mit viszel magaddal 6. osztályba

46./6. Tárgy megszólaltatása.

- a A tárgy bemutatása beleéléssel (egyes szám első személyben).
- b A társak kitalálják, melyik tárgy szólalt meg.

Várható szóbeli szöveg: Amilyen kicsi vagyok, olyan hasznos, sőt nélkülözhetetlen. Egy tenyérben elférek, de legtöbbször fülhöz tartanak. Gyakran simogatnak, és állandóan beszélnek hozzám. Néha teljesen ki- és lemerülök. Egy perc nyugtom sincs. Ha nem beszélnek belém, akkor zenét szolgáltatok vagy játszanom kell éjjel-nappal. Hát élet ez?! **okostelefon**

46./7. Tárgy lerajzolása hibátlan felirattal.
Várható rajz:

46./8. Vakációval kapcsolatos vágyak megfogalmazása kifejezésekkel példa alapján.